

Mödet den 2^{den} Februar.

Etatsraad *Molbeck* forelæste: *Bemærkninger over Kong Christian den Fierdes Opdragelse og Ungdoms-Underviisning.*

Man kunde formode, at Christian III., som paa forskellige Maader lagde for Dagen, at han indsaae Lærdoms og Videnskabers Værd i Staten, og var tilbøielig til at forfremme dem, havde sørget for at give sin Søn, den tilkommende Kong Fredrik II., en omhyggelig Opdragelse. Dette var dog i det mindste fra Underviisningens og Lærdommens Side ikke Tilfældet. Frederik II., der uden Tvivl ikke har manglet gode Natur-Anlæg, har selv (som det endog i hans egen Hofpræsts Liigtale berettes) ved forskjellige Leiligheder alvorlig beklaget, at han heri var bleven meget forsømt i sin Ungdom; og dette var en af Grundene til, at Kongen med stor Omhu tog sig af at sørge for sine Sønners Underviisning fra deres tidlige Alder ved dueilige Lærere og Opdragere. Isærdeleshed gjaldt dette om Thronarvingen, Hertug *Christian*, hvem Kongen allerede i hans 6te Aar gav en egen Læremester i Mag. *Hans Mikkelsen*, der som Student havde været Lærer hos Herluf Trolles Söstersön, *Jacob Hvitsfeldt*, med hvem han i 4 Aar reiste udenlands, og efter sin Hiemkomst blev 1567 ansat som den förste Rector ved *Herlufholms* Skole. Han var efter 1577 bleven Sognepræst i Lille Næstved, og blev derfra af Frederik II. kaldet til Slotspræst ved Frederiksborg, hvor han i Efteraaret 1582 fik Kongens Kaldelse til at være Hertug Christians Lærer og Opdrager („Tugtemester”), og tiltraadte dette Embede i Foraaret 1583 paa Koldinghuus. Ved Kongebrev eller Bestalling af 29de Marts s. A. tilsikredes ham en aarlig Lön af 200 gamle Dalere, foruden en Klædning til ham selv, og til en Opvarter, og Löfte om et Kannedömme ved förste Leilighed. Det sidste synes Mester H. Mikkelsen ikke at have faaet; men i övrigt var den ham tillagte Aarslön (som Hertug Ulriks Læremester, Mag. *Poul Pedersen* i A. 1584 ligeledes erholdt) i Forhold til den Tids Pengeværd og Lönningsmaade meget anstændig. Da Frederik II. fandt det tienslignende, at nogle med Prindsen jævnaldrende Adelsmænd kunde op-

drages og undervises tilligemed ham, udvalgte der et Antal af saadanne, som kaldtes til Hoffet, og i nogle Aar (tillige som et Slags Pager) fik deres Opdragelse med Hertug *Christian*, og senere med hans Broder, under Tilsyn af Prindsens „Tugtemester.“ Dog blev der allerede i Nov. 1583 udnævnt en egen Hielpælærer under Mag. H. Mikkelsen, for disse Adelsbörn; og i Jan. 1585 en Anden, som ligeledes skulde hielpe Læremesteren hos Hertug *Ulrik*. At deres Stilling har været underordnet og ringere, i Forhold til Prindsernes Opdrager, seer man bl. a. af deres aarlige Lön, som kun var 40 gamle Dalere og Töi til en *Hofklædning*.

Hertug *Christian* blev med sin Lærer, og det övrige Fölge, i August 1584, sendt til det af Frederik II. yndede *Soröe Kloster*, hvor en egen, men simpel og indskrænket Hofholdning blev indrettet for Prindsen. Ligeledes sendte Kongen sin anden Sön *Ulrik* i Begyndelsen af 1585 til Soröe, og begge Prindser (som hver havde sine Kamre, men spiste Middag og Aften sammen i H. Christians Værelse) forbleve de indtil Efteraaret 1586, da Kongen i dette Aar (ved Foundation af 30. Mai) havde oprettet en lærd Skole paa Soröe Kloster for 60 Disciple og Kostgængere. Formodentlig er Skolen dog ikke kommen i Virksomhed förend efter Prindsernes Forflyttelse fra Soröe, som foregik i Novbr. eller Decbr. 1586. Begge Brödre fik nu for en Tid deres Ophold paa *Skanderborg Slot*, og hos Hertug *Christian* blev ansat, foruden hans Lærer og Opdrager, en egen Hofmester, den bekiendte *Henrik Ramel* (d. ældre) der fulgte ham til Skanderborg, og siden i en Række Aar altid var i Prindsens Nærhed; med Undtagelse af de ikke sieldne Tilfælde, da Fredrik II. brugte Henrik Ramel til Gesandtskaber, og i andre Ærender. — Hertug Christians Ophold paa Skanderborg var dog ikke (som man undertiden har meent) stadigt, eller uafbrudt i flere Aar. Han har (som det af autentiske Kilder kan vises) idelig skiftet Opholdssted; og man seer, at Prindserne, saa længe deres Fader levede, snart have opholdt sig der, hvor Kongen og Dronningen var med deres Hof; snart allene med deres Lærer paa et eller andet Sted (f. Ex. Antvorskov eller Frederiksborg) i hvilken Tid da, under Forældrenes Fraværelse, Kongen strengeligt forböd ethvert Besög paa et saadant Sted; dog

med udtrykkelig Undtagelse af Rigets Raad, Biskoppen i Siælland, og Kongens Hofprædikant. Efter Frederik den Andens Död (4 April 1588) seer man, at Hertug *Christian* jævnlig har været der, hvor hans Moder opholdt sig, paa Slottene i Sjælland og Jylland; til sin Tid ogsaa allene, med sin Hofmester, H. Ramel, og med sine Lærere. — Hans Underviisning synes i det Hele at være ledet af Mag. H. Mikkelsen, der (saavidt skiönnes) er forblevet hos sin kongelige Discipel fra 1583 til 1593 i Efteraaret, da Christian IV., efterat have fyldt det 16de Aar, var myndig som Regent i Hertugdömmene. Ved den Tid omtrent (i Octbr. 1593) ophöre hans skriftlige Övelser og Udarbejdelser i det latinske Sprog, hvilke Tiden har levnet os, tilligemed flere af denne Konges Övelsesböger fra hans Barndoms- og Ungdomsalder. — Ligesom disse Böger give os et fuldstændigt Begreb om den Methode, hans Læremester har fulgt i at bibringe den unge Fyrste den tidlige Færdighed i at udtrykke sig skriftligt i det *latinske* Sprog, og af hvilken Art denne Færdighed var, ligesom ogsaa, paa hvad Maade og i hvilket Omfang Christian IV. i sin Barndom har faaet Övelse i at skrive *Dansk*: saaledes give de os tillige en temmelig klar Forestilling om det Omfang af Kundskaber og den hele Aandsdannelse, som den tilkommende Konge opnaaede og besad i en Alder imellem det 8de og 16de Aar. En heel Deel Oplysninger om Tidens Skik og Levemaade ved Hoffet, og Hentydninger til historiske Træk og Personer, give disse Christian den Fjerdes stilistiske Övelser i Breve og andre Smaastykker en foröget Interesse, som en nærmere Undersögelse og Beskrivelse paa et andet Sted tydeligere vil lægge for Dagen.

Mödet den 16de Februar.

Conferentsraad *Kolderup-Rosenvinge* forelæste nogle Oplysninger til den i Aaret 1586 over Præsten Mester Jacob Nielsen afsagte Dom. Ved denne Dom, som allerede *Ræsen*